

AZƏRBAYCAN DİLİNİN TƏDRİSİ METODİKASI
МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ АЗЕРБАЙДЖАНСКОГО ЯЗЫКА
METHODOLOGY OF TEACHING THE AZERBAIJANI LANGUAGE

UOT 372.8

Maya Rəhim qızı Qasımova

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin dosenti,

pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru

<https://orcid.org/0000-0001-9116-4331>

E-mail: maya0866@gmail.com

[https://doi.org/10.69682/arti.2025.92\(2\).110-114](https://doi.org/10.69682/arti.2025.92(2).110-114)

**ŞAĞIRDLƏRİN RABİTƏLİ NİTQİNİN İNKİŞAFI ÜZRƏ İŞİN TƏŞKİLİNDƏ SON NƏŞR
II SİNİF AZƏRBAYCAN DİLİ DƏRSLİYİNİN İMKANLARI**

Мая Рагим гызы Касумова

доцент Азербайджанского Государственного Педагогического Университета

доктор философии по педагогике

**ВОЗМОЖНОСТИ ПОСЛЕДНЕГО ИЗДАНИЯ УЧЕБНИКА АЗЕРБАЙДЖАНСКОГО
ЯЗЫКА II КЛАССА В ОРГАНИЗАЦИИ РАБОТЫ ПО РАЗВИТИЮ СВЯЗНОЙ РЕЧИ
УЧАЩИХСЯ**

Maya Rahim Gasimova

associate professor of the Azerbaijan State Pedagogical University,

doctor of philosophy in pedagogy

**THE POSSIBILITIES OF THE LATEST EDITION OF THE AZERBAIJANI LANGUAGE
TEXTBOOK OF CLASS II IN THE ORGANIZATION OF WORK ON THE
DEVELOPMENT OF COHERENT SPEECH OF STUDENTS**

Xülasə. İnsanın bir şəxsiyyət kimi formalaşmasını şərtləndirən amillərdən biri onun ana dilinə yiyələnməsi və bu dildən mükəmməl şəkildə istifadə etmək bacarığına sahib olmasıdır. Bu baxımdan təhsilin ilk pillələrindən başlayaraq, dil təlimini elmi əsaslar və düzgün strategiyalar üzərində qurmaq; şagirdlərin səlis, aydın nitqə yiyələnməsi üçün sistemli iş aparmaq lazımdır. Məqalədə ibtidai sinif şagirdlərinin rabitəli nitqinin inkişaf etdirilməsi üzrə işin təşkilində son nəşr II sinif Azərbaycan dili dərslisinin imkanları araşdırılır, dərslərdə təqdim olunan nəzəri və praktik materialların fənn kurikulumu üzrə məzmun standartlarını reallaşdırmaq baxımından yetərlik səviyyəsi təhlil edilir.

Açar sözlər: *ibtidai sinif şagirdləri, 2-ci sinif Azərbaycan dili dərslisi, rabitəli nitqin inkişafı, dərslinin imkanları.*

Аннотация. Одним из факторов, обуславливающих становление человека как личности, является овладение им родным языком и умение в совершенстве использовать его. В связи с этим, начиная с первых ступеней образования, необходимо строить языковое обучение на научных основах и правильных стратегиях; проводить систематическую работу по овладению учащимися свободной, четкой речью. В статье рассматриваются возможности последнего издания учебника Азербайджанского языка II класса в организации работы по развитию связной речи учащихся начальных классов, анализируется уровень теоретических и практических материалов, представленных в учебнике, с точки зрения реализации стандартов учебной программы предмета.

Ключевые слова: *ученики начальных классов, учебник Азербайджанского языка 2 класса, развитие связной речи, возможности учебника.*

Abstract. One of the factors contributing to the formation of a person as a personality is his mastery of his native language and the ability to use it perfectly. In this regard, starting from the first stages of education, it is necessary to build language learning on scientific foundations and correct strategies; to carry out systematic work to master students with fluent, clear speech. The article examines the possibilities of the latest edition of the Azerbaijani language textbook of the second grade in organizing work on the development of communicative speech in primary school students, analyzes the level of theoretical and practical materials presented in the textbook in terms of implementing the standards of the curriculum of the subject.

Keywords: *primary school students, Azerbaijani language textbook for 2nd grade, development of communicative speech, textbook opportunities.*

Azərbaycan dili dərsliyi ana dili üzrə fənn kurikulumunda təsbit olunmuş məzmun standartlarına nail olmaq üçün hazırlanan zəruri təlim resursudur. Bu mənada dərsliyin keyfiyyəti, ilk növbədə tədris prosesində fənn üzrə məzmun standartlarını reallaşdırmaq üçün yetərinə material təqdim etməsi ilə ölçülür. Azərbaycan dili üzrə fənn kurikulumunda II sinfin sonunda şagirdlərdə müşahidə etdiklərini məntiqi ardıcılıqla nəql etmək; tanış mövzu ətrafında söhbət etmək, münasibət bildirmək; müəyyən mövzu ilə bağlı araşdırma apararaq sadə formalı təqdimatlar etmək; həyatda gördüklərinə, öyrəndiklərinə əsaslanaraq problemin həlli ilə bağlı fikir yürütmək; verilmiş şəkillər əsasında mövzu üzrə mətn qurub nəql etmək; qrafik informasiyanı (sxem, cədvəl, diaqram və s.) şifahi şəkildə təqdim etmək; mövzu ilə bağlı təxəyyülünə uyğun mətn qurub danışmaq; verilmiş plan əsasında mətni genişləndirmək bacarıqlarının formalaşdırılması tələbi qoyulur [6;s.9]. Son nəşr II sinif Azərbaycan dili dərsliyinin şagirdlərdə qeyd edilən bacarıqları formalaşdırmaq baxımından imkanlarını araşdırmağa çalışdıq.

Məlumdur ki, nitq inkişafının bütün istiqamətləri üzrə aparılan işlər bir-biri ilə sıx əlaqədardır və şagirdlərin rəbitəli nitqə yiyələnməsinə hazırlıq məqsədi daşıyır. Şagirdlərin rəbitəli nitqinin inkişafında **şəkillər üzrə hekayələrin qurulması** səmərəli iş növlərindəndir. II sinif dərsliyinin artıq ilk səhifəsində şagirdlərə açar sözlərdən istifadə edərək (*tətil, meşə, ailə, piknik, uşaqlar, səndəl, əylənmək*) şəkillər üzrə danışmaq tapşırığı verilir. Həmçinin, dərsliyin bütün bölmələrinin titullarında “Suallara cavab verməklə şəkillər üzrə danışın” tapşırığı verilir ki, bu həm şagirdlərin tədris vahidinin mövzusu ilə bağlı ilkin təsəvvürlərini üzə çıxarmağa (yəni diaqnostik qiymətləndirmə aparmağa), həm də rəbitəli nitqlərinin inkişaf səviyyəsini müəyyən-

ləşdirməyə, müşahidə olunan qüsurların hesabını aparmağa imkan verir.

Bununla yanaşı, dərslikdə “*Şəkillərə baxın. Hər şəkli uyğun mətn qurub danışın*” [4, s. 26,58,64]; “*Şəkillərdə hansı peşə sahiblərini görürsünüz? Hər bir peşə haqqında danışın*” [4, s. 27], [5, s. 84]; “*Açar sözlərdən istifadə edərək şəkli təsvir edin*” [4, s. 33,48]; “*...Şəkillər əsasında asudə vaxt haqqında danışın*” [4, s. 36]; “*Şəkildən də istifadə edərək mətnə verilmiş əsas fikri izah edin*” [4, s. 39]; “*Şəkil əsasında begemotu və onun otağını təsvir edin*” [4, s. 44]; “*Şəkildə gördüyünüz idman yarışları haqqında danışın*” [4, s. 49]; “*Su damcısının hekayəsi*”ni dinləyin. *Mətn və aşağıdakı şəkil əsasında təbiətdə suyun dövrəni haqqında danışın*” [4;s.62]; “*Şəkillərdən istifadə edərək təbiətin mühafizəsi mövzusunda danışın*” [5, s. 89] və s. şərtlərlə verilmiş tapşırıqlar şagirdlərdə şəkil üzrə nəqletmə bacarıqlarının inkişaf etdirilməsinə istiqamətlənmişdir.

Məlumdur ki, şagirdlərin rəbitəli nitqinin inkişafında **hekayəni bitkin hissələrə bölmək, plan qurmaq, hər hissəyə ad və ümumilikdə mətnə ad verə bilmək** bacarıqlarına yiyələnmə mühüm yer tutur. II sinif dərsliyində şagirdlərdə bu qəbildən olan bacarıqların formalaşdırılmasına xidmət edən tapşırıqlar çoxluq təşkil edir.

Məsələn, “*Nihadla Natiqin başına gələn hadisəni ardıcılıqla nəql edin*” [4, s. 26]; “*Mətndəki əsas fikri müəyyənləşdirib mətn üçün başqa ad düşünün*” [4, s. 28]; “*Aşağıdakı plan əsasında Fidana məktub yazın. Məktubda onu düşündürən sualla bağlı məsləhətlər verin*” [4, s. 34]; “*Süsən məktəbə getmədiyi günlər haqqında gündəliyinə nə yazardı? Verilmiş plan əsasında Süsənin gündəlik qeydlərini yazın*” [4, s. 41]; “*Mətnin məzmununa əsasən aşağıdakı plan üzrə Nəriman Nərimanov obrazını təsvir edin*” [4, s. 47]; “*Şəkillərə baxaraq aşağıdakı plan üzrə danışın*” [4, s. 65]; “*Ağıllı daxil*” mətninin

hər hissəsinə aid plan tərtib edin. Mətni həmin plan əsasında danışın” [4, s. 102]; “*Mətnin (“Qələbə xəbəri” mətni) hər bir hissəsinə aid plan tərtib edin və mətni plan üzrə nəql edin*” [5, s. 66]; “*Mətnə (“İpəkqurdu” mətni) əsasən cümlələrin ardıcılığını müəyyən edin*” [5, s. 83] tipli tapşırıqlar şagirdlərdə plan qurma və plan əsasında nəqletmə bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi məqsədi daşıyır.

Bununla bağlı dərsləyin “Faydalı məsləhət” rubrikasında “Necə danışmalı” başlığı altında, şagirdlərə danışarkən əməl edilməsi zəruri olan müəyyən tövsiyələr verilir: “*1.Hadisələri ardıcıl nəql edin; 2. Müəyyən bir mövzuda danışarkən həmin mövzudan kənara çıxmayın*” [4, s. 25]

Məlumdur ki, ibtidai sinifdə şagirdlər **təsviri, nəqli və mühakimə xarakterli** mətnlər qurmaq üzrə bacarıqlara yiyələnirlər. Dərsləyin “Faydalı məsləhət” rubrikasında “Obrazların təsviri” başlığı [4;s.47] altında şagirdlərə, müəyyən mənada, təsviri hekayələr qurmaq öyrədilir. İş sadədən mürəkkəbə qurmaq məqsədilə öncə şagirdlərə “təsvirlərə əsasən obrazların adını müəyyənləşdirmək, həmin obrazların hansı mətnlərdə iştirak etdiyini tapmaq” [4, s. 47] tapşırığı verilir. Daha sonra şagirdləri müstəqil olaraq təsviri xarakterli hekayələrin qurulması üzrə çalışdırmaq məqsədilə aşağıdakı tapşırıq təqdim edilir: “*Mətndən əsas obraz haqqında verilən məlumatları bir daha diqqətlə oxuyun. Aşağıdakı plan üzrə bu obrazi təsvir edin.*

- *Obrazla ümumi tanışlıq*
- *Xarici görünüşü*
- *Xarakteri* [4, s. 54]

Lakin qeyd etməliyik ki, dərsləkdə şagirdlərin təsviri mətnlər qurması bağlı verilmiş tapşırıqların bəzisi qənaətbəxş deyil. Məsələn, “*Məktəb yolları*” şeirindən sonrakı “C” tapşırığında şagirdlərdən “*bostan, bağ, dağ, aran yollarını təsvir etmək*” tələb olunur [4, s. 23]. Düşünürük ki, II sinif şagirdindən bostan, bağ, dağ və aranı təsvir və müqayisə etməyi, bəlkə də, tələb etmək olar. Lakin həmin yerlərə gedən **yolları** təsvir etməyi tələb etmək məntiqli görünür.

Şagirdlərin rabitəli nitqinin inkişafında **sonu verilmiş hekayənin əvvəlini qurmaq və ya əvvəli verilmiş hekayənin sonunu düşünüb tamamlamaqla** bağlı iş növləri də səmərəlidir. II sinif dərsləyində bununla bağlı “*Suallara cavab verməklə mətnin sonluğunu genişləndirib danışın*” [4, s.13]; “*Osman babanın göstərdiyi*

şəklə baxaraq mətnin davamını təxmin edin” [4, s. 19]; “*Sizcə, uşaqların həyatında hansı dəyişikliklər baş verəcək? Şəklə baxaraq mətni tamamlayın*” [4, s. 39]; “*Şəkillərə əsasən mətnin sonunu danışın*” [5, s.68] və s. tapşırıqlara rast gəlmək olur. Yaxşı olardı ki, dərsləkdə **əsas hissəsi verilmiş hekayənin əvvəlini və sonunu qurmaq və yaxud əvvəli ilə sonu verilmiş hekayənin əsas hissəsini tərtib etməklə** bağlı tapşırıqlara da yer verilə idi. Çünki bu qəbildən olan tapşırıqlar da şagirdlərin rabitəli nitqinin inkişafında əvəzsiz iş növləridir.

Şagirdlərin rabitəli nitqinin inkişafında **suallar əsasında hekayə qurmaq** üzrə işin təşkili də səmərəli nəticələr verir. Lakin, qeyd etməliyik ki, dərsləkdə bu qəbildən olan çalışmalar, demək olar ki, yox dərəcəsinədir. Belə bir tapşırıq dərsləyin yalnız 1-ci hissəsinin 59-cu səhifəsində rast gəldik: “*Suallar əsasında fəsil-lər haqqında mətn hazırlayın*” [4, s. 59]. Eynilə **mətnin hər bir hissəsinə sual qoya bilmək** bacarığı da şagirdlər tərəfindən “mətn” məfhumunun şüurlu qavranılmasına, mətn qurmaq bacarıqlarının inkişafına kömək edə bilər. Lakin dərsləkdə bu iş növü ilə bağlı tapşırıqlar da azlıq təşkil edir. Məsələn, “*Günəş” mətninə dair üç sual tərtib edin*” [4, s. 59]; “*Nağılçı alim” mətninə aid üç sual tərtib edin. Bir-birinizin suallarını yazılı şəkildə cavablandırın*” [5, s. 24] tapşırıqları buna nümunə ola bilər.

Qeyd olunanlarla yanaşı, fənn kurikulumunda II sinfin sonunda şagirdlərdə məktub, açıqca, anket, gündəlik və s. yazmaq, onları struktur xüsusiyyətlərinə uyğun olaraq tərtib etmək, məktub yazarkən mətnin tərkib hissələrinin ardıcılığına əməl etmək bacarıqlarının formalaşdırılması tələbi qoyulur ki, bu da rabitəli nitqin inkişafını nəzərdə tutur.

II sinif dərsləyinin 2-ci hissəsinin 89-cu səhifəsində “Faydalı məsləhət” rubrikasında şagirdlərə məktub yazmağın məqsədləri haqqında qısa məlumat verilir və həmin səhifədəki “A” tapşırığında Ana təbiətin uşaqlara məktubunun quruluşunu verilmiş plan əsasında şərh etmək tələbi qoyulur. Bu tapşırıq şagirdləri məktubun strukturu, tərkib hissələrinin ardıcılığı (*1.Müraciət; 2.Özünü təqdim etmə; 3.Problemin izahı; 4. Ana təbiətin istəyi; 5.Sağollaşma*) ilə tanış etməklə, onlara məktub yazma bacarıqları aşılayır. Dərsləyin 1-ci hissəsinin 55-ci səhifəsində “*məktubu oxuyun, abzaslara diqqət edin*”; 2-ci

hissəsinin 90-cı səhifəsində “verilmiş mövzulara uyğun məktub yazın”; 91-ci səhifəsində “verilmiş plan əsasında yadplanetlilərin adından Yer kürəsindəki uşaqlara məktub yazın” və s. tipli tapşırıqlar da bu qəbildəndir.

Həmçinin, dərslikdə verilmiş “*Aşağıdakı açıqcanı oxuyun. Suallara cavab verin*” [4, s.29], “*Aşağıda verilən hansı cümlələrdən açıqca yazarkən istifadə etmək olar?*” [4, s. 29], “*5 Oktyabr Müəllimlər Günü münasibətilə müəlliminizə açıqca yazaraq onu təbrik edin*” [4, s. 29]; “*Qohumlarınızdan birinə Novruz bayramı münasibətilə təbrik açıqcası hazırlayın. Açıqcanızda nəzakətli ifadələrdən istifadə edin*” [5, s. 55]; “*Aşağıdakı təlimata uyğun olaraq gündəlik tərtib edin*” [4, s. 37]; “*Nümunə əsasında sinifdəki dostunuz haqqında məlumat anketini doldurun...*” [4, s. 84], “*Aşağıdakı anket əsasında sinfinizdə sorğu keçirin. Sorğunun nəticələri əsasında diaqram tərtib edin...*” [5, s. 79] və s. tipli tapşırıqlar şagirdlərə əməli yazı nümunələri ilə bağlı bacarıqların aşılınması məqsədi daşıyır.

Məlumdur ki, rabitəli nitq bacarıqlarının məzmunla bağlı cəhətini – mətn, onun qurulması, canlandırılması ilə bağlı fəaliyyətlər sistemi təşkil edir. İbtidai sinif müəllimi şagirdlərin mətn qurmaq bacarıqlarını inkişaf etdirmək üçün öncə onlara “mətn” məfhumunun mahiyyətini dərk etməkdə kömək etməlidir. Müəllim şagirdləri hər hansı bir sintaktik bütövü mətn adlandırmağa əsas verən əlamətlərlə (məndəki əsas fikir; mətnin ideyası; başlığı; giriş, əsas və nəticə hissələri; abzasları) tanış etməlidir. Şagirdlər tərəfindən “mətn” məfhumunun qavranılmasında onun zəhəri əlamətlərinin, yəni struktur elementlərinin qavranılması mühüm rol oynayır. Mətnin təməl tikinti materialları haqqında biliklərin mənimsənilməsi şagirdlərə istənilən oxu materialını sərbəst şəkildə anlayıb təhlil etməyə və mətn tərtibi zamanı onlardan faydalanmağa imkan verir. Müəllim oxu mətnləri üzərində şagirdlərin müşahidəsini təşkil etməklə onlara başa salmalıdır ki, mətnin hissələrinin məntiqi ardıcılıqla və əlaqəli şəkildə düzülməsi kompozisiya adlanır. Üslub və janrından asılı olmayaraq kompozisiyanın üç ənənəvi hissəsi var: giriş, əsas hissə, nəticə. Bununla bağlı II sinif dərsliyində şagirdlərə “Mətnin tərkib hissələri” başlığı altında aşağıdakı nəzəri məlumat və bununla bağlı tapşırıqlar təqdim edilir:

“*Mətnlər üç hissədən ibarət olur: giriş, əsas, sonluq. Girişdə obrazların adları çəkilir, hadisələrin yeri, zamanı göstərilir. Əsas hissədə qəhrəmanların başına gələn hadisələr nəql olunur. Sonluq hissədə hadisənin nəticəsi göstərilir*” [4, s. 86].

Bununla bağlı dərslikdə “*Şəkillər əsasında aşağıdakı ardıcılığa uyğun mətn qurub yazın: giriş:1-ci şəkil; əsas hissə: 2-ci, 3-cü və 4-cü şəkillər; sonluq: 5-ci şəkil*” [4, s. 86], [5, s. 16]; “*Məndəki əsas fikir mətnin hansı hissəsində (giriş, əsas, nəticə) ifadə olunub?*” [4, s. 88]; “*Məndən verilmiş aşağıdakı cümlələrin mətnin hansı hissəsinə uyğun olduğunu müəyyən edin*” [4, s. 88], [5, s. 16]; “*Mətnin tərkib hissələri ilə (giriş, əsas, nəticə) onlara verilən adları uyğunlaşdırın*” [4, s.104] şərtlə tapşırıqlar verilmişdir.

Bununla yanaşı, II sinif dərsliyində “Mövzu. İdeya” başlığı altında şagirdlərə mətnin nə haqda olmasının onun mövzusunu, müəllifin oxucuya çatdırmaq istədiyi əsas fikrin isə onun ideyasını ifadə etdiyi barədə nəzəri məlumat verilir [5, s. 36]. 37-ci səhifədə verilmiş “*Bunları bilməliyik*” rubrikasında isə məndə təsvir olunan əsas hadisələrin onun məzmununu təşkil etdiyi haqqında məlumat yer alır. Verilmiş biliklərin müxtəlif tapşırıqlarda tətbiqinə imkan yaradılır: “*Aşağıda verilmiş mətnlərin (“Ağıllı daşıl”, “Qar kraliçası”, “Qanqalın nağılı”, “Padşah və müəllim”) mövzusunu, ideyasını müəyyən edib təqdimat hazırlayın*” [5, s. 36]; “*Doğma yurdun yovşanı*” və “*Bir parça torpaq mətnlərini mövzu, məzmun və ideya baxımından müqayisə edin*” [5, s. 37]; “*Şeiri intonasiya ilə oxuyun. Şeirin mövzu və ideyasını müəyyənləşdirin*” [5, s. 48]; “*Mətnin (“Dünyanın ən qədim xalçası” mətni) mövzusu nədir?*” [5, s. 56]; “*Hansı cümlə mətnin məzmununa uyğun deyil?*” [5;s.56]; “*Bölmənin mövzusuna uyğun atalar sözünü seçin*” [5, s. 56], “*Mətnin adından və şəkillərdən istifadə edərək mətnin məzmununu təxmin edin*” [5, s. 69]; “*Mətnin (“Kürən pişiyin əşyaları”) mövzusunu və ideyasını müəyyən edin*” [5, s. 98]; “*Mətni oxuyun. Hansı cümlə mətnin mövzusuna uyğun deyil? Mətnin ideyasını müəyyən edin*” [5, s. 101] və s.

II sinif dərsliyinin 2-ci hissəsinin 47-ci səhifəsində “*Bunları bilməliyik*” rubrikasında şagirdlərə “*Yarımbaşlıq*” haqqında məlumat verilir. Qeyd edilir ki, məndəki əsas hadisələr yarımbaşlıqlarla adlandırılır və mətnin planı ya-

rımbaşlıqlar əsasında tərtib olunur. Verilmiş biliklərin yaradıcı tətbiqinə imkan yaratmaq üçün şagirdlərə aşağıdakı tapşırıqlar təqdim edilir: “*Mətnin hissələrini verilmiş yarımbaşlıqlarla uyğunlaşdırıb mətni nəql edin*” (“Bəyaz və Cubulu”), [5, s. 47]; “*Hər abzas üzrə yarımbaşlıqlar tərtib edin*” (“Novruz bayramı” mətni), [5, s. 55] və s.

Əfsuslar olsun ki, II sinif dərslində **nəzmi nəsrə çevirməklə** bağlı heç bir tapşırığa rast gəlmədik. Halbuki, bu iş növü şagirdlərdə məzmunu öz sözləri ilə ifadə etmək, fərqli sintaktik konstruksiyalar qurmaq, qurduqları mətnlərdə bədii təsvir vasitələrindən istifadə etmək (şeyrlərdə onların çoxluq təşkil etdiyini nəzərə alsaq) bacarıqlarının inkişafında əvəzedilməz vasitədir.

Apardığımız təhlil belə bir nəticəyə gəlməyə əsas verir ki, II sinif dərslində müəyyən çatışmazlıqlar nəzərə alınmazsa, şagirdlərin rəbitəli nitqini inkişaf etdirmək üçün kifayət qədər material vardır. İbtidai sinif müəllimi metodik arsenalını gücləndirməklə dərslərin mümkün imkanlarından maksimum istifadə edərək şa-

girdlərin nitqini planlı və sisteməlik şəkildə inkişaf etdirmək qeydinə qalmalıdır.

Problemənin aktuallığı. Dövlətimiz dilimizin inkişafına, onun tətbiq dairəsinin genişlənməsinə xüsusi diqqət və qayğı göstərməkdədir. Ölkəmizdə təhsilin məzmununun müasirləşdirilməsi, təlimdə yeni üsulların tətbiqi, məktəblilərin kommunikativ tərbiyəsinə diqqətin artması tədris resurslarının, o cümlədən dərslərlərin hazırlanmasında da dövrün tələblərini nəzərə almağı zəruri edir.

Problemənin elmi yeniliyi. Məqalədə şagirdlərin rəbitəli nitq vərdislərinin inkişafı baxımından son nəşr 2-ci sinif Azərbaycan dili dərslərinin imkanları araşdırılmış, dərslərdə təqdim olunan materialların fənn üzrə məzmun standartlarını reallaşdırmaq üçün yetərlik səviyyəsi təhlil edilmişdir.

Problemənin nəzəri və praktik əhəmiyyəti. Məqalə ibtidai sinif müəllimlərinə

şagirdlərin rəbitəli nitqini inkişaf etdirmək məqsədilə dərslərin imkanlarından maksimum istifadə ilə bağlı praktik istiqamət verir. Həmçinin ibtidai sinif şagirdlərinin nitq inkişafı üzrə araşdırma aparən tədqiqatçılar üçün faydalı ola bilər.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikasının ümumtəhsil məktəbləri üçün fənn kurikulumları (I-IV siniflər). – Bakı: Mütərcim, –2008, –495 s.
2. Cəfərova, N.B. Nitq inkişafı üzrə işin metodikası. – Bakı: ADPU-nun mətbəəsi, –2018, – 234 s.
3. Cəfərova, N.B., Qasımova, M.R. İbtidai siniflərdə Azərbaycan dilinin tədrisi metodikası / N.B. Cəfərova, M.R. Qasımova. – Bakı: ADPU, –2023, –528 s.
4. İsmayilov R., Nurullayeva Ü., Zahidova Ş., Bayramova İ., Xanaliyeva A. Ümumi təhsil müəssisələrinin 2-ci sinifləri üçün Azərbaycan dili fənni üzrə dərslər (1-ci hissə). –Bakı: “Təhsil NP” MMC, –2021, –104 s.
5. İsmayilov R., Nurullayeva Ü., Zahidova Ş., Bayramova İ., Xanaliyeva A., Məhyəddinova K. Ümumi təhsil müəssisələrinin 2-ci sinifləri üçün Azərbaycan dili fənni üzrə dərslər (2-ci hissə). –Bakı: “Təhsil NP” MMC, –2021, –103 s.
6. İsmayilov R., Nurullayeva Ü., Zahidova Ş., Bayramova İ., Xanaliyeva A., Məhyəddinova K. Ümumi təhsil müəssisələrinin 2-ci sinifləri üçün Azərbaycan dili fənni üzrə dərslərin metodik vəsaiti. –Bakı: “Radius” MMC, –2021, –223 s.
7. Kərimov, Y.Ş. İbtidai siniflərdə Azərbaycan dilinin tədrisi metodikası / Y.Ş. Kərimov. – Bakı: Səda, – 2013, –551 s.
8. Qurbanov, V. Oxu və nitq inkişafı təlimi / V. Qurbanov. –Bakı: Müəllim, –2021, –126 s.

Redaksiyaya daxil olub: 19.02.2025.